

Нютагай засаг болбосоролой бэээ даан эмхи зургаан
«Корсаковын юрэнхы болбосоролой дунда нургуули»

«Манай бүлэ соогоо хадагалжа ябадаг фронтовой бэшэгүүд»

Сониева Оксана,
Кабанскын аймагай
Корсаковын дунда нургуулиин
9-дэхи ангиин нурагша
Хүтэлбэрилэгшэ: Илыгеева Б.Э-С.

Марташагүй дайлалдаанай үдэрнүүдые, Хододоо нанажа ябахабди!

Дайн... Эдэ дүрбэн үзэгүүд соо хэды ехэ уйдхар ба гашуудал гээшб даа. Энэ үгэ хүн зоной шэхэн дуулахадаа, гансата доосоо хүйтэ даажа, нюдэнэй нёлбонон гоожохоёо нанана. Хэды олон, мянгаад хүнэй ами наха талааб даа! Эхэ ороноо, түрэл гаралаа, газар дайдаяа хамгаалхын тула ами нахаяа хайрлангүй ябаал даа.

Аяар далан табан жэл үнгэржэ, муухай дайн тухай үеhөө үедэ янала дамжуулагдажа ба хэлэгдэжэ байдаг. Дэлхэй дээрэ ажануудаг бүхы арад зон энэ Агууехэ дайнай түүхэ, тулалдаанда эрэлхэг зориг харуулжан, дайнай ветерануудаа мэдэхэ ёнотойбди.

Проблемэ:

Хүн зон Агууехэй дайн тухай жэлхээ жэлдэ мартажа байна. Шэрүүн ушарай нюдөөрөө харагша дайнай ветеранууд ехэл үсөөн, хурган дээрээ даража толоомоор болоо. Тэрэ үеын харилсаан холбоон үуларжал байна гэхэдэ буруу бэшэ. Халагламаар, мэдэжэл байнабди, нэгэ хэды жэл үнгэрхэдэн Агууехэй Илалтын үдэртэ, Слава дурасхаалай хүшөөдэ, мүнхын галай хажууда нэгэшье дайнай ветеран үгы тэмдэгэлхэбди. Манда хөөрэхэ үбгэд, эгээл дайнай гэршэ хүнүүд мянган наанайнгаа орондо ошохо. Тийгээд ургажа ябанан үри хүүгэдтэ олонон, хараан эдэнэрэй үнэмшэлгэ, баримта бэшэгүүд сэнтэй. Минии һанамжа, эгээл сэнтэй гэр бүлэ соогоо хадаглажа ябанан фронтовой бэшэгүүд болоно. Агууехэй дайнай фронтын бэшэгүүд – айхабтар хүсэтэй. Дариин үнэр шэнгэнхэй бэшэхэн мүрнүүд соо – дайнай амисхал, юрын окопно үдэрэй бүдүүлиг ябдал, сэрэгшын зүрхэнэй энхэрэл, Илалтада найдал бэшэгдэнхэй.

Шухала байлга

Миний хүдэлмэри иимэ байна; фронтовой бэшэгүүд шэнжэлэн үзэлгэ, дайнай бодото ушар үзэхэ, тэрэ үеын хурса байдал хараха, тулалдаанай хэлбэри сэрэгшын нюдөөр ухаандаа һэргээхэ. Миний һанамжа, хайшан гэжэ советскэ сэрэгшэн дайсантай тэмсэһыенъ, эхэ ороноо хамгаалһанииенъ, бэшэгээр ойлгожо болохо. Энэ бусад харюуда харюусаха дурамни хүрэнэ, тиигээд бэшэгүүдье “хүүр хэлэдэг” болгохоёо, дайнай гүнзэгыһээ простой сэрэгшын ухаан сэдъхэлыенъ, һанажа ябанан һанамжыенъ мүнөө үеын залуушуулда ойлгуулха дуратайб.

- * Шэнжэлгын шэнэ байлгын хүдэлмэри Агууехэй Илалтын 75 жэлэй үнгэрэгдэхэеэ байхада миний шэлэхэн ажал ехэл тон шухала. Элисэг абымни бэшэгүүд хаанашье бэшэгдээгүй, хэблэгдээгүй, тиигээд энэ сэдэб хойшолуулагдашагүй байлга гэжэ нананаб.
- * **Гипотезо** Агууехэй дайн тухай мартабал, дайнай ветерануудта ёго журамда харша байбал, патриотическа эрхэтэнэй үндэр унаха.
- * **Шэнжэлэгдэхэ зүйл** - Баженов Алексей Прокопьевичай түүхын ажабайдал, дайнда ябанан баатаршалга.

- * **Шэнжэлгын бодосо** – миний үбгэн төөбэйн фронтовой бэшэгүүд.
- * **Худэлмэриин шэнжэлэгдэхэ зорилго:** бэшэхэн бэшэгүүд дээрэнь элинсэг үбгэнэйнгээ намтар ба хуби заяа мэдэхэеэ.
- * **Бодолго:**
 - . фронтовой бэшэгүүдэй анализ;
 - . Баженов Алексей Прокопьевичай дайнай ябанан харгы ба мэдэсэл бэдэрхэ;
 - . Миний эгээл шухала бодолго ба зорилго энэ ажалаар иимэ байна: тон найнаар гэр бүлүнгээ түүхэ мэдэхэ, миний элинсэг абанарай Агууехэ Илалтада үнэтэй туha оруулалтануудыен шэнжэлхэ, хүн зониие ба дайн дажарай удхиьень ойлгохо.
- * **Шэнжэлгын онол арга:** Дайн тухай номуудые уншаха, музей орожно хонирхого, элинсэг төөдэйтэеэ, төөдэй төөбэйтэеэ хөөрэлсэжэ, дайн тухай мэдэхэ болохо.

Баженов Прокопий Васильевич ба Мария Будановна хоёр

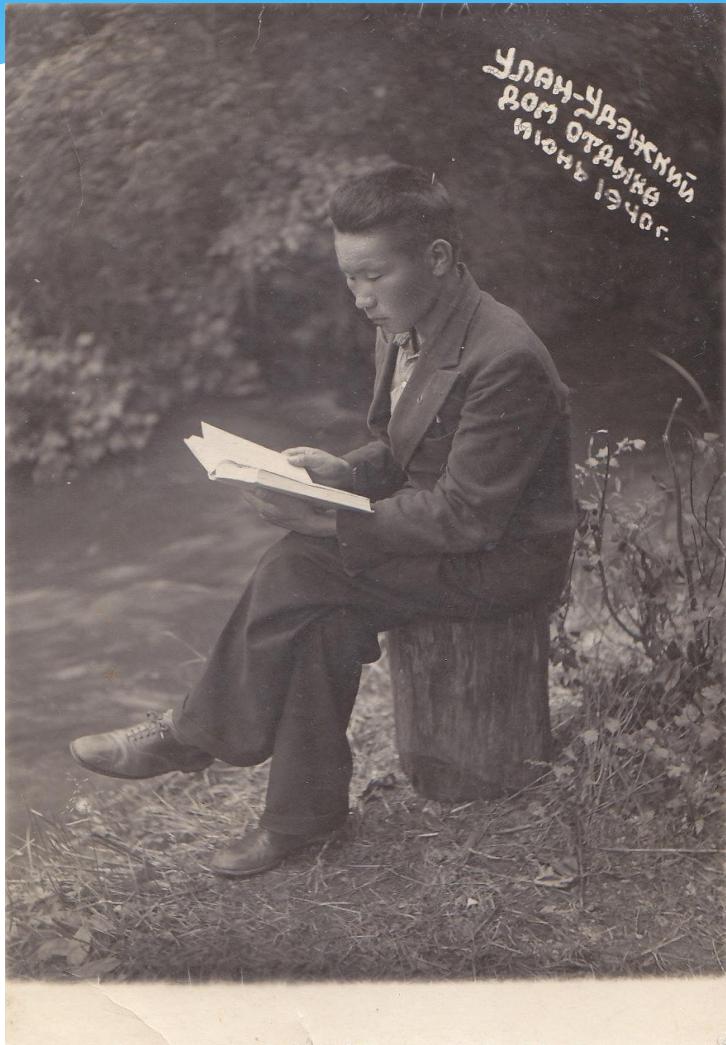

Баженовтан

- * Михаил
- * Алексей
- * Николай
- * Александр
- * Трофим

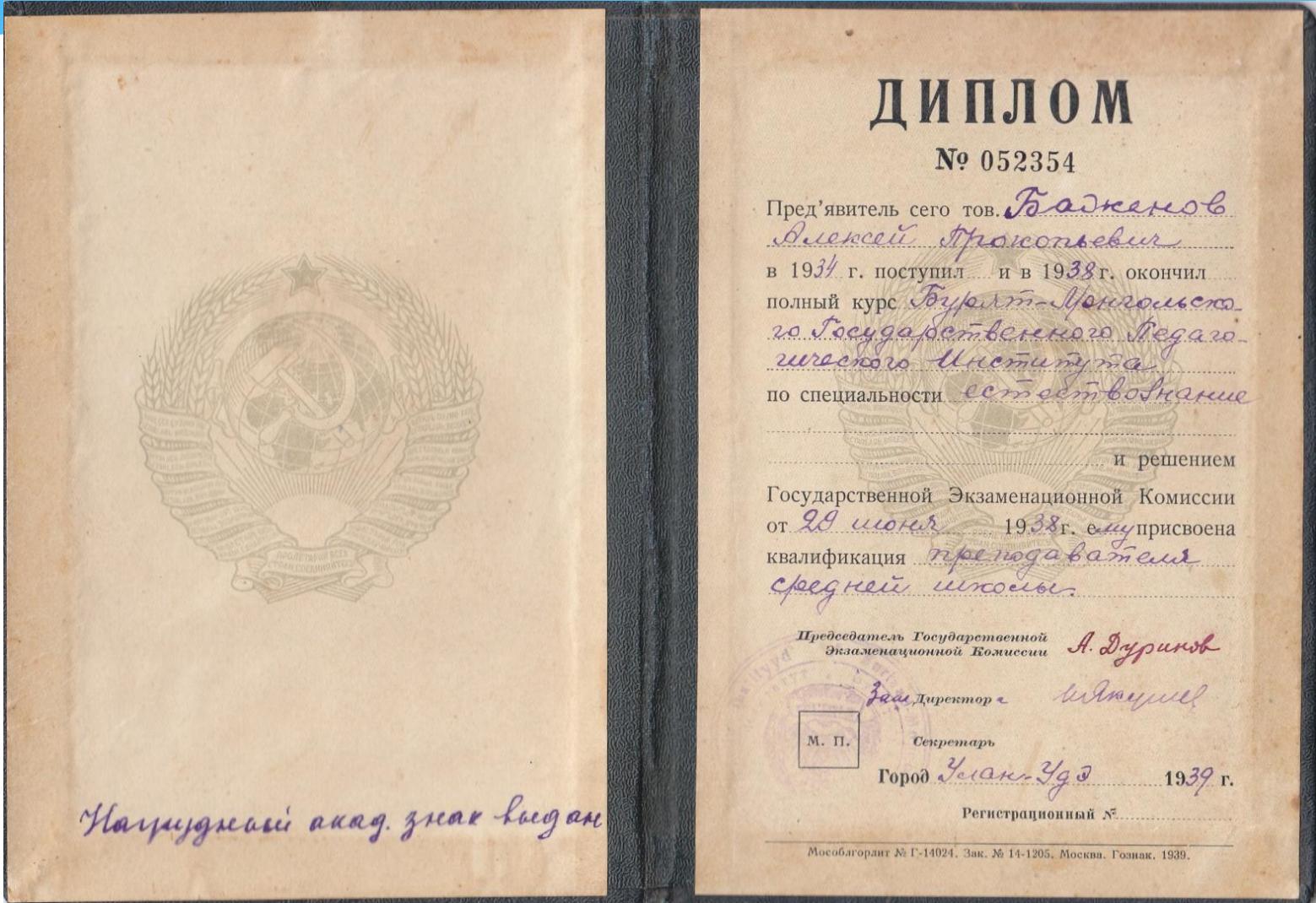

Баженов Алексей Прокопьевич

* Буряад-Монголой
багшанарай
институт
дүүргэжэ,
естествознаний
багшын мэргэжэл
абажа гаранхай
байгаа.

Алексей Прокопьевичай диплом

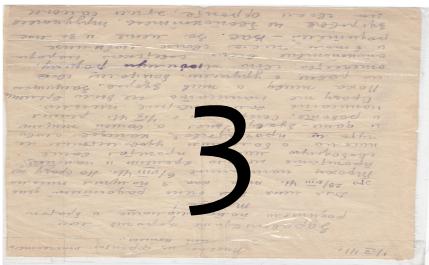
Бүлэ соогоо хадагалжа ябадаг юумэн.

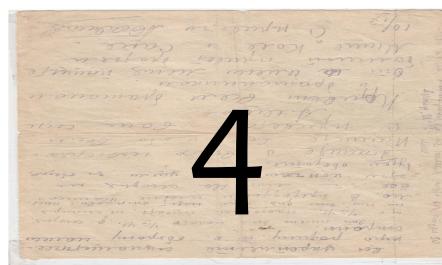
1

2

3

4

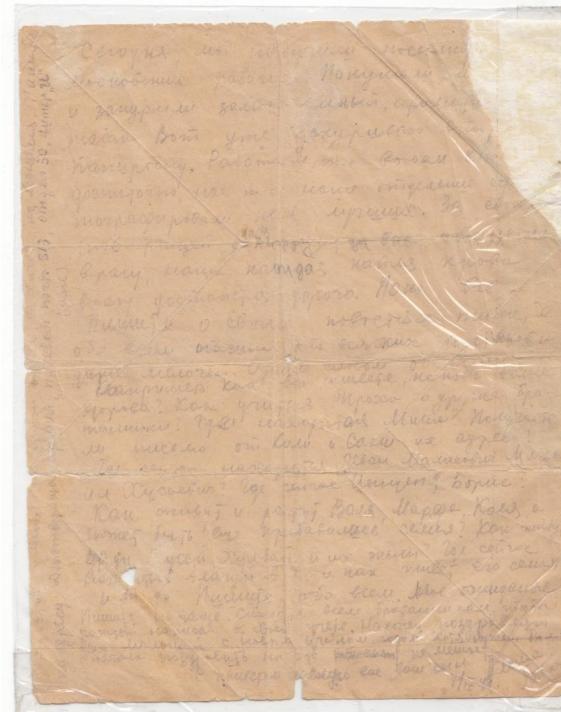
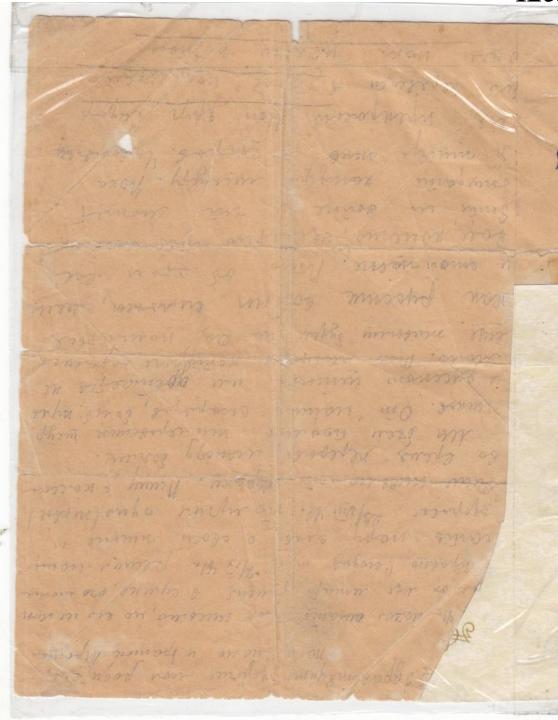

5

* 1941 онай
июльнээ
октябрь нара
болотор
табан бэшэг
гэртээ
бэшэн юм.

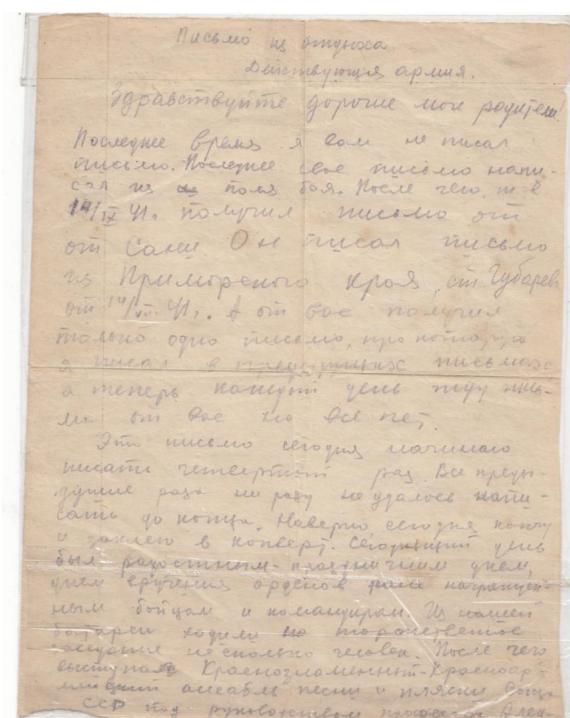
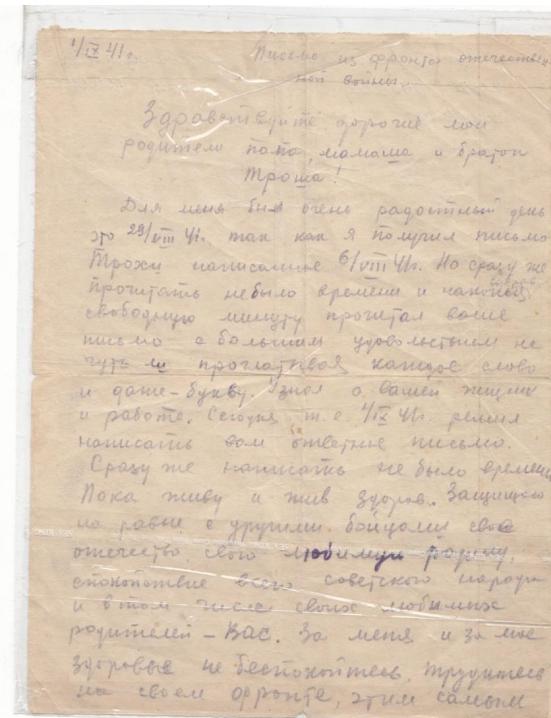
НЭГЭДЭХИ БЭШЭГ

“Битнай амиды мэндэб. Дайшалхы нүхэдөөрөө Эхэ ороноо, нютагаа, арад зонойнгоо амгалан байдалай түлөө, эхэ эсэгэмни танайнгаа зол жаргалтай ажануухын тула бүхы шадалаараа дайсаннаа таанадаа хамгаалнабди”

Хоёрдохи бэшэг

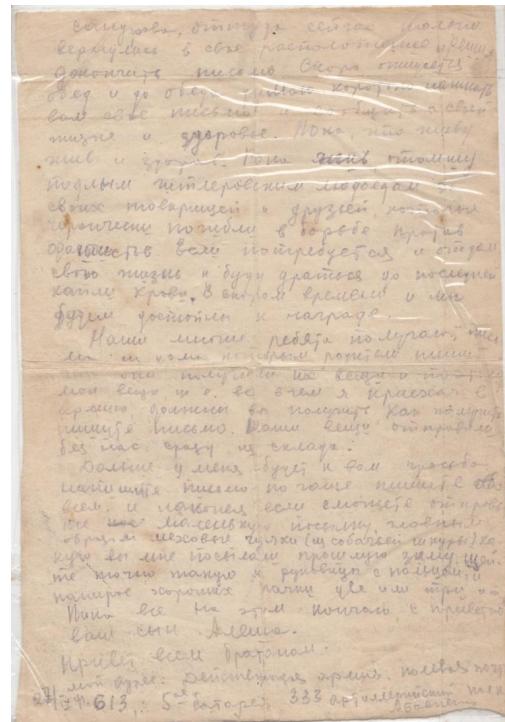
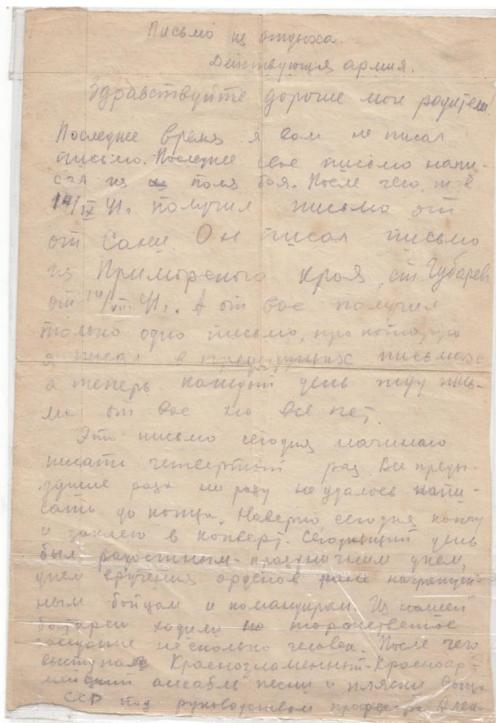
“...Дайлалдажал байнабди, найнуудби, харюу сохилто үгөөд лэ байнабди. Манай арад зон тиимэ бэлээр фашистнуудта абтхааар бэшэ. Мэдэжэ байг лэ советскэ сэргэй зэбсэг ямараар анхиладагыен, советскэ сэргэшэн шандань хүрэтэр, нэгэ тээшэнь харуултараа шуна мяхаяа хайрлангүй ябаха зэргэтэй, Эхэ орондоо бээз үгэнги ябадажа тулалдахыен... Дайсадта амидарал, ами наһаяа дайлан эзэлхэ тул ахэл бээз шангадаха хэрэгтэй... Улаан сэргэй сэргэшэдые ба командирнуудые хаана яана, бүхы Советскэ Союзай эрхэтэн хүндэлнэ, сэгнэнэ”.

Гурбадахи бэшэг

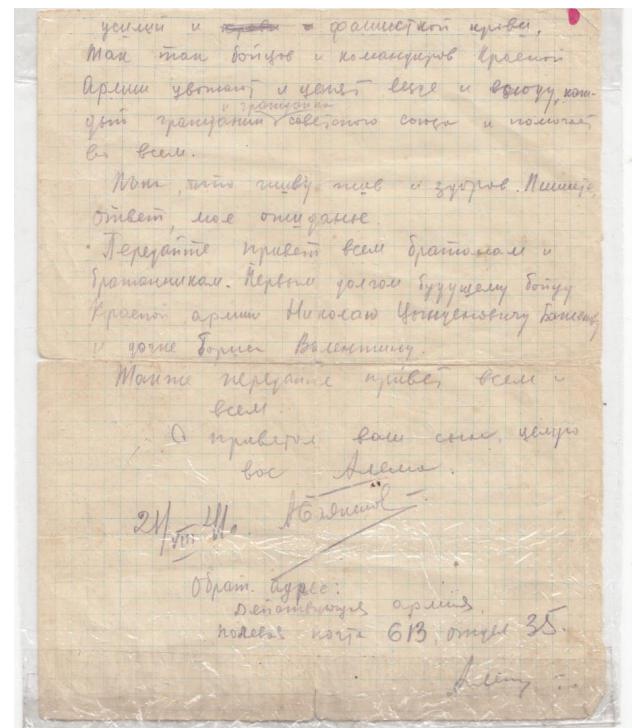
“Хорото муухай гитлерые хюдажал байнабди. Манай багажа зэбсэг, бомбо, һомон, буугай тобшо, ород жаданууднаамнай хүртэжэл байна.

**Зарим дайсад амиды мэндэ үлөө haа, бүхы нанай соогоо ород
сэрэгшэгдүн хүсэ шадалыенъ, үсэд хатуугаар бээх хамгаалхыенъ¹
нанажал ябаха”**

Дүрбэдэхи бэшэг

“Нэгэ хэды дахин дайлалдаанда хбаадалсааб.
Гитлеровцануудые дараабди, шанда
хүрэтэрнь тулсалсахабди...”

Табадахи бэшэг

“Августын 29 эгээл баяртай үдэрни, юундэб гэхэдэ танhaа бэшэг ерээ. Уншаха гэхэдээ сүлөөмни үгы байгаа, сүлөө саг оложо, бэшэгэй бүхы үгэ, бүхы үзэгүүдыень хаража анхаралтайгаар уншааб”

- * Һүүлшын бэшэг 1941 ондо октябрь нарада табинан. Энэ бэшэг бүтэн үлөөгүй.

Баяртайб,
анхаралтайгаар
шагнанандатнай!